

Täysistunto

Torstai 14.11.2024 klo 16.00—19.35

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi valtion rahoituksesta evankelis-luterilaiselle kirkolle eräisiin yhteiskunnallisiin tehtäviin annetun lain 2 §:n ja ortodoksisesta kirkosta annetun lain 119 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 113/2024 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 22/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 22/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu, edustaja Päivi Räsänen, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.03 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Hallintovaliokunnan puheenjohtaja ei ollut nyt tätä mietintöä esittelemässä, joten ihan lyhyesti totean aluksi, että tämä esitys koskee siis hallintovaliokunnan mietintöä hallituksen esityksestä laeiksi valtion rahoituksesta evankelis-luterilaiselle kirkolle eräisiin yhteiskunnallisiin tehtäviin annetun lain ja ortodoksisesta kirkosta annetun lain muuttamisesta. Nämä muutokset siis koskisivat evankelis-luterilaisen kirkon hoitamiin yhteiskunnallisiin tehtäviin myönnettävän valtionrahoituksen ja ortodoksiselle kirkolle myönnettävän valtionavustuksen määrää. Eli nämä lähtötasot määriteltäisiin uudelleen vuodesta 2025 alkaen.

Tämä hallituksen esitys pohjautuu viime kevään kehysriihessä sovittuihin veromuutoksiin. Tätä ei ollut hallitusohjelmassa vielä sovittu. Kun valtio nyt joutuu säästämään jokseenkin kaikesta rajusti, myös tuista kolmannen sektorin toimijoille, on sinänsä ymmärrettävää, että vähennysmuutosten vuoksi syntyvää verotulotuoton kasvua seurakunnille halutaan vetää ikään kuin valtion kassaan vajaat puolet lisäyksen kokonaismäärästä. Eli on selvyyden vuoksi todettava, että luterilaiset seurakunnat jäävät arvioiden mukaan tästäkin toimesta huolimatta noin 25 miljoonaa euroa plussan puolelle, mikä on positiivinen puoli tässä kokonaisuudessa.

Kirkkolain mukaan kirkolliskokouksen tehtävänä on antaa valtioneuvostolle kirkon ja valtion suhdetta koskeissa merkittävässä kysymyksissä lausuntoja. On valitettavaa, että nyt käsillä oleviin muutoksiin liittyen kirkon ylimmällä toimielimellä, kirkolliskokouksella, ei ollut mahdollisuutta istuntoviikkojensa puitteissa, jotka olivat aivan hiljattain, tähän kannanottoon, vaan se saatiin valtioneuvostolle vasta, kun mietintö oli jo eduskunnan hallintovaliokunnassa valmis. Kirkkohallitus on viime elokuussa säädösvalmistelun yhteydessä antanut lausunnon, jossa se on todennut vastustavansa tätä esitettyä valtionrahoituksen lähtötason muutosta ja valtion yksipuolista leikkausta aiemmin sovittuun noin 80 prosentin korvaustasoon.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 116/2024 vp

Arvoisa puhemies! Tämä on itselleni siinä mielessä läheinen aihe, että kirkollisasioista vastaavana ministerinä toimiessani 2011—2015 olin ajamassa läpi sellaisen muutoksen, joka tuli voimaan vuoden 2016 alussa. Siinä siitä aiemmasta kirkon yhteisöverotuksesta, joka oli koettu hyvin laajasti epäoikeudenmukaiseksi, luovuttiin, ja sen tilalle tuli siis valtion talousarvion määrärahoista maksettava rahoitus. Tuolloin lakiin kirjattiin rahoituksen kuluttajahintaindeksiin sidottu määrä 114 miljoonaa euroa, jolla siis rahoitetaan lakimääräisiä tehtäviä: hautaustointia, väestökirjanpidon tehtäviä ja kulttuurihistoriallisesti arvokaiden rakennusten ja irtaimiston ylläpitoa.

Tuolloin, silloin vuoden 2014 hallituksen esityksessä, rahoituksen kohtuulliseksi osuudeksi arvioitiin 80 prosenttia tehtävien kokonaiskustannuksesta, eli ajateltiin, että seurakunnan jäsenet kirkollisverorahoituksella voisivat tuon 20 prosenttia olla kattamassa. Mutta nyt esitetty uusi lähtötaso korvaisi enää noin 52 prosenttia näiden yhteiskunnallisten toimien kokonaiskustannuksista, mitä siis kirkko ei enää pidä kohtuullisena.

Seurakuntien kahden kukkaron problematiikka ei varmaankaan ole kaikille päätöksentekijöille ihan kirkas. Nimittäin hallituksen rahoituslakiesitys on nyt tällä päätöksellä sekoittanut kahden eri tarkoitukseen varatun rahoituksen sinänsä ongelmallisella tavalla. Seurakunnat eivät voi kattaa leikkauksesta johtuvaa alijäämää kirkollisverosta siten kuin esityksen logiikka edellyttäisi — tosin näin siis tulee ainakin ensi vuonna nyt tapahtumaan. Monissa seurakunnissa on jo nykyisellään käytetty kirkollisverotuloa, siis kirkon jäsenen jäsenmaksua, myös kirkkoon kuulumattomien aiheuttamiin hautaustoimen kuluihin. On huomattava, että luterilaiseen tai ortodoksiseen kirkkoon kuulumattomien osuus väestöstä on huomattavasti noussut hautaustoimilain säätämisen ajoista.

Kun valtion korvaus hautaustoimen hoidosta on nyt ratkaisevasti ja esityksen mukaan pysyvästi pienentymässä, tulisi uudelleen ottaa tarkasteluun se, mitä vuonna 2002 nykyistä hautaustoimilakia säädettäessä hallintovaliokunta ja samalla eduskunta totesivat. Nimitäin vuonna 2002 perustuslakivaliokunta totesi lausunnossaan pitävänsä hyväksyttävänä, että maksujen perusteena otettaisiin tai voitaisiin ottaa huomioon myös jäsenyyss aika kirkossa, vaikka siis meillä nykyisellään hautaustoimilaki ei salli erisuuruisia taksoja kirkon jäsenille ja kirkkoon kuulumattomille.

Nyt hallintovaliokunta toteaa mietinnössään, että esityksellä ei ole vaikutuksia evankelis-luterilaisen kirkon jäsenten ja kirkkoon kuulumattomien jäsenten yhdenvertaisuuteen, jos seurakunnat ja seurakuntayhtymät päätyvät korottamaan esityksen johdosta hautaustoimen palveluista perittäviä maksuja. Tässä esityksessä ei huomioida sitä, miten muutokset osuvat erilaisiin seurakuntiin jo nykyisellään. Etenkin suurilla paikkakunnilla, esimerkiksi pääkaupunkiseudulla, hautausmaksut ovat moninkertaisesti korkeampia kuin jossain muualla Suomessa, ja tähän vaikuttaa moni asia, muun muassa kirkkoon kuuluvien prosentuaalinen osuus. Kun hautauskustannusten omavastuuosuus nousee merkittävästi, se tarkoittaa käytännössä sitä, että hautausavustusten muodossa maksettavaa valuu osaltaan entistä enemmän myös sosiaalitoimen kautta valtion kustannettavaksi sitä kautta.

Arvoisa puhemies! Vielä lopuksi totean, että hallituksen esityksessä todetaan, että hallitus laatii selvityksen valtionrahoituksen suhteesta evankelis-luterilaisen kirkon yhteiskunnallisista tehtävistä aiheutuviin kustannuksiin. Valiokunta pitää tätä selvityksen laatimista perusteltuna.

Koska leikkaus käytännössä ikään kuin pakottaa seurakuntia nostamaan hautaustoimen maksuja, olisi mielestäni jo tällä vaalikaudella hyvä pohtia, ryhdytäänkö edistämään hautaustoimilain uudistamista siten, että se, onko vainaja ollut kirkon jäsen, voidaan ottaa huo-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 116/2024 vp

mioon hautaustoimen maksuissa mielellään siten, että myös tuo jäsenyyden pituus huomioidaisiin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nieminen, olkaa hyvä.

17.11 Mira Nieminen ps: Arvoisa herra puhemies! Tänään käsittelemme hallituksen esitystä laeiksi, jotka koskevat valtion rahoitusta evankelis-luterilaiselle ja ortodoksiselle kirkolle niiden hoitamien yhteiskunnallisten tehtävien osalta. Tämä esitys koskee lakimuutoksia valtion rahoituksesta evankelis-luterilaiselle kirkolle eräisiin yhteiskunnallisiin tehtäviin annetun lain sekä ortodoksisesta kirkosta annetun lain muuttamiseksi. Molemmilla kirkkoilla on Suomessa perinteisesti merkittävä rooli julkisoikeudellisina yhteisöinä, jotka osallistuvat laajasti myös yhteiskunnallisten tehtävien hoitamiseen. Esityksen tavoitteena on varmistaa, että kirkkojen yhteiskunnalliset tehtävät, kuten hautaustoimi, väestökirjanpitoon liittyvät tehtävät ja kulttuurihistoriallisten rakennusten ylläpito, voidaan hoitaa vaakaalla ja ennustettavalla rahoituksella. Tällaisista tehtävistä hyötyy koko yhteiskunta riippumatta siitä, kuuluvatko yksittäiset kansalaiset kirkkoon vai eivät. Siksi niiden rahoittaminen yhteiskunnan tuella on perusteltua.

Arvoisa puhemies! Esityksen taustalla ovat hallituksen sopeuttamistoimia koskevat päätökset, joiden seurauksena kirkollisveron tuotto kasvaisi evankelis-luterilaisen kirkon osalta yhteensä noin 48 miljoonaa euroa ja ortodoksisen kirkon osalta noin 1,3 miljoonaa euroa. Kirkollisveron tuoton kasvu muodostuu verotuksen ansiotulovähennyksen poistamisesta ja sen korvaamisesta työtulovähennyksen korotuksella sekä niin sanotusta kanavointiratkaisusta, jolla päätettyjä säästötoimia kohdennetaan hallituksen linjaamalla tavalla. Ehdotetun valtionrahoituksen vähennyksen tarkoituksena on tasata näiden muutosten vaikutuksia.

Hallintovaliokunnan saaman selvityksen mukaan ehdotetun valtionrahoituksen vähennyksen jälkeenkin evankelis-luterilaisen kirkon ja ortodoksisen kirkon talous vahvistuu muutoksen seurauksena, mikäli muut kirkollisverotuottoon vaikuttavat tekijät säilyvät ennallaan. Saamansa selvityksen perusteella hallintovaliokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena.

Arvoisa puhemies! Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää vuosittain evankelis-luterilaiselle kirkolle rahoitusta hautaustoimeen, väestökirjanpitoon sekä kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten ja irtaimiston ylläpitoon liittyviin, laissa säädettyihin tehtäviin. Rahoituksen käyttö on kirkon vapaassa harkinnassa, sillä kirkko saa itse päättää, miten se jakaa rahoituksen yhteiskunnallisten tehtäviensä kesken. Hallintovaliokunnan saaman selvityksen mukaan osa lausunnonantajista katsoo, että siltä osin kuin kirkon jäsenet joutuisivat ehdotetun lakimuutoksen myötä vastaamaan myös kirkkoon kuulumattomien lakisääteisten palvelujen kustannuksista, kirkkoon kuuluvat olisivat eriarvoisessa asemassa suhteessa kirkkoon kuulumattomiin ja että esitys on yhdenvertaisuuden näkökulmasta silloin ongelmallinen.

Hallintovaliokunta toteaa, että esityksellä ei ole vaikutuksia evankelis-luterilaisen kirkon jäsenten ja kirkkoon kuulumattomien jäsenten yhdenvertaisuuteen, jos seurakunnat ja seurakuntayhtymät päätyvät korottamaan muun muassa esityksen johdosta hautaustoimen palveluista perittäviä maksuja. Valiokunta kuitenkin katsoi, että tilanne saattaa muodostua oikeudenmukaisuuden kannalta erilaiseksi, jos hautaustoimen kustannusten kattamiseen päädytään käyttämään kirkollisverojen tuottoa. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 116/2024 vp

tällaisessakin tilanteessa on kuitenkin merkitystä sillä, että esimerkiksi vuonna 2023 noin 83 prosenttia evankelis-luterilaisen kirkon ylläpitämille hautausmaille haudatuista vainajista oli kirkon jäseniä ja vain noin 17 prosenttia haudatuista ei kuulunut kirkkoon.

Ehdotetun suuruisen valtionrahoituksen leikkaus ei saadun selvityksen mukaan muodostu niin olennaiseksi, että se vaarantaisi evankelis-luterilaisen kirkon kykyä huolehtia sille asetetuista yhteiskunnallisista tehtävistä. Hautaustoimen merkitys ei ole kirkolle kuitenkaan vain yhteiskunnallinen tehtävä, vaan siihen sisältyy myös kirkon jäsenten uskonnonharjoittamiseen liittyviä elementtejä.

Arvoisa puhemies! Lopuksi: Kirkon jäsenmääräennusteen ja Suomen uskonnollista kehitystä koskevan tutkimustiedon perusteella voidaan arvioida, että erilaisiin uskontoihin ja vakaumuksiin liittyvä moninaisuus tulee kasvamaan yhteiskunnassamme. Tämä haastaa valtion etsimään toimia, jotka parhaalla mahdollisella tavalla edistävät yhdenvertaisuutta ja uskonnonvapautta niin hautaustoimessa kuin muillakin yhteiskunnan aloilla. Valiokunta piti tärkeänä, että tilanteen kehittymistä seurataan. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kallio, olkaa hyvä.

17.16 Vesa Kallio kesk: Arvoisa puhemies! Kaikille ei varmaankaan ole selvää, ainakaan tämän salin ulkopuolella, että valtion evankelis-luterilaiselle kirkolle myöntämä määräraha tulee käyttää kirkolle osoitettujen ja sille velvoitettujen yhteiskunnallisten tehtävien hoitamiseen. Näitä yhteiskunnallisia tehtäviä ovat, kuten täällä on tuotu jo esille, hautaustoimen, väestökirjanpidon ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten ja irtaimiston ylläpito. Nämä tehtävät ovat kaikki laissa säädettyjä.

Hallituksen toimintalogiikka on niin sotessa kuin nyt kirkon rahoituksessa osoittautunut samaksi: rahoitusta leikataan, mutta velvoitteet säilyvät. Lisäksi on hyvä huomioda, että nämä velvoitteet koskettavat niin kirkkoon kuuluvia kuin kuulumattomia. Hautaamatta ei jätetä ketään sen takia, ettei hän kuulu kirkkoon.

Arvoisa puhemies! Rahoituslain mukainen valtion rahoitus on korvaus kirkolle ja seurakunnille lailla säädettyjen yhteiskunnallisten tehtävien hoidosta. Kyse ei ole uskonnosta, vaan yhteiskunnallisista tehtävistä. Jo tähänkään saakka valtion osoittama rahoitus ei ole kattanut näitä laissa säädettyjä velvoitteita. Aikanaan on arvioitu, että rahoituksen kohtuullinen osuus näistä lakisääteisten yhteiskunnallisten tehtävien kustannuksista olisi noin 80 prosenttia. Nyt hallituksen esitys tarkoittaa, että tämä romahtaa reiluun 50 prosenttiin kustannuksista, ja tilanne vain pahenee, kun suomalaisten ikärakenteesta johtuen haudattavien määrä kasvaa ja kirkkoon kuuluvien määrä laskee.

Vainajien hautaaminen on kirkon yhteiskunnallinen tehtävä. Hautaustoimi on hoidettava terveysturvallisesti kaikissa olosuhteissa, ja se on hoidettava arvokkaalla ja vainajien muistoa kunnioittavalla tavalla.

Arvoisa puhemies! Rakas äitini murehti joskus, että onkohan heillä varaa hoitaa itsensä hautaan saakka. Minä lohdutin häntä, ettei hän tule olemaan suvussa ensimmäinen, joka jäisi hautaamatta. Hallitus tätä riskiä on kasvattamassa, mutta aion pitää tämän lupaukseni myös jatkossa. Meille kansanedustajille tämä ei ole kustannuskysymys. Hallituksen toimien myötä niiden määrä kasvaa, joille se voi jatkossa sitä olla. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hanna Räsänen, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 116/2024 vp

17.19 **Hanna Räsänen kesk:** Arvoisa puhemies! Heti alkuun totean, että tulemme toisessa käsittelyssä esittämään tämän lakiesityksen hylkäämistä, ja olisin myös kiittänyt toista edustaja Räsästä eli edustaja Päivi Räsästä äskeisestä hyvästä puheenvuorosta.

Kirkkojen ja valtion suhde on erityislaatuinen järjestely. Siinä kirkot hoitavat yhteiskunnallisia tehtäviä. Järjestely on merkityksellinen myös uskonnonvapauden ja uskonnollisten yhteisöjen autonomian kannalta. Katsomme, että esityksessä kajotaan kirkkojen ja valtion sopimukseen yhteiskunnallisten tehtävien rahoituksesta yksipuolisesti. Hallituksen esitys johtaa tilanteeseen, jossa yhä useampi kirkon jäsen rahoittaa maksamillaan kirkollisveroilla esimerkiksi kirkkoon kuulumattomien henkilöiden hautauskuluja. Tilanne on ongelmallinen uskonnonvapauden ja myös yhdenvertaisuuden näkökulmasta. Esitys onkin säästölaki, jonka päämääränä on vähentää evankelis-luterilaisen kirkon eräisiin yhteiskunnallisiin tehtäviin maksettavaa valtionrahoitusta ja ortodoksisen kirkon valtionavustusta yhteensä 20 miljoonalla eurolla vuonna 2025. Tason leikkaus jäisi pysyväksi.

Olennaista tässä esityksessä on huomata, että lakiin on kirjattu evankelis-luterilaisen kirkon ja ortodoksisen kirkon vastuulle lukuisia yhteiskunnallisia tehtäviä, kuten täälläkin jo on mainittu esimerkiksi hautausmaat, hautaukset, hautaustoimi, myös kirkkoon kuulumattomien osalta, väestökirjanpito sekä kulttuurihistoriallisesti merkittävien rakennusten ja irtaimistonkin ylläpito. Valtionavustuksia on maksettu edellä mainittujen lakisääteisten vastuiden hoitamiseen, koska ne eivät ole sidoksissa kirkkojen jäsenyyteen. Evankelis-luterilaisen kirkon edellä mainittujen lakisääteisten yhteiskunnallisten tehtävien nettokustannukset olivat vuonna 2023 yhteensä 162,5 miljoonaa euroa. Kyseisenä vuonna kirkolle maksettu valtionrahoitus kattoi noin 75 prosenttia äsken mainituista kustannuksista. Nyt esitetty pysyvä rahoitusleikkaus olisi jopa noin 10 prosentin vähennys kansalliskirkkojemme valtionosuuksiin hoitaa lakisääteisiä velvoitteita. Leikkauksen jälkeen valtionrahoitus kattaisi enää hieman yli 60 prosenttia lakisääteisten velvoitteiden kustannuksista, kun vuonna 2014 valtionosuusuudistuksen yhteydessä edellinen kokoomusjohtoinen hallitus oli sopinut noin 80 prosentin valtionavustustasosta. Tämän lisäksi kokoomuksen ja perussuomalaisen johtama hallitus leikkaa vuosina 2024—2027 yhden prosenttiyksikön verran vuotuisia hintaindeksikorotuksia, jotka myöskin murentavat evankelis-luterilaisen ja ortodoksisen kirkon rahoituspohjaa hoitaa lakiin kirjattuja yhteiskunnallisia velvoitteita.

Arvoisa puhemies! Esityksen ongelmallisuutta korostaa se, että hallitus tuo eduskunnalle pelkän leikkausesityksen, ei edes jaksotettuna vaan kertarysäyksenä, ilman että kansalliskirkkojemme vastuita hoitaa yhteiskunnallisia tehtäviä vähennettäisiin tai ylipäättään hallitus kertoisi, mitä kansalliskirkkojen pitäisi tässä tilanteessa tehdä. Niiden liikkumavara sopeuttaa talouttaan hallituksen rujan leikkauspolitiikan seurauksena on pieni. Hallituspuolueiden omaksumaa vastuutonta ja lyhytnäköistäkin säästövimmaa sekä kyvyttömyyttä ratkaista haasteita kuvaa myös se, että hallitus on vasta alkamassa laatia selvitystä valtionrahoituksen suhteesta evankelis-luterilaisen kirkon yhteiskunnallisista tehtävistä aiheutuviin kustannuksiin sekä ortodoksille kirkolle myönnettävien valtionosuuksien suhteesta ortodoksisen kirkon toiminnasta aiheutuviin kuluihin. Viisaampaa olisi ollut tehdä ensin selvitys ja sen jälkeen käydä molempien kirkkokuntien kanssa keskustelua ja käydä tehtävät läpi ja määritellä yhdessä valtionosuuksien taso. Esityksellään hallitus on myös asettamassa kirkkoon kuuluvat kirkollisverovelvolliset eriarvoiseen asemaan kirkkoon kuulumattomien kanssa. Varmuudella voidaan sanoa, että niin sanottujen suurten ikäluokkien poisnukkumisen seurauksena ainakin hautaustoimen kustannukset tulevat edelleen kasvamaan. Samalla hallitus on avaamassa tien tai ymmärtämättömyyttään keskustelun

Pöytäkirjan asiakohta PTK 116/2024 vp

sille, miksi seurakuntalaiset joutuisivat kustantamaan kirkkoon kuulumattomien hautaamista. Emme voi missään oloissa kannattaa tätä esitystä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kontula, olkaa hyvä.

17.24 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Aloitan korjaamalla hiukan edustaja Päivi Räsästä sen verran, että kirkolliskokouksen kanta kyllä ehti hallintovaliokuntaan hyvissä ajoin ennen mietinnön laatimista — sitä ei vain otettu huomioon sen johtopäätöksissä.

Valtion kirkkoille kohdistaman rahoituksen perusteena on kompensoida sellaisia yhteiskunnallisia tehtäviä, joita nämä historiallisista syistä hoitavat. Näistä taloudellisessa mielessä merkittävin on hautaustoimi. Tässä esityksessä rahoitusta leikattaisiin tuntuvasti. Tämän seurauksena syntyy tilanne, jossa seurakunnat joutuvat joko rahoittamaan muiden kuin kirkkoon kuuluvien hautauksen jäsentensä kirkollisverotuloilla tai vaihtoehtoisesti korottamaan hautausmaksuja merkittävästi. Kumpikaan vaihtoehto ei ole kohtuullinen, minkä hallituskin ilmeisesti tunnistaa, koska aiheesta on suunnitteilla selvitys.

Arvoisa puhemies! Vaikka muutos sinällään — tässä on prosentteja pyöritelty suuntaan ja toiseen — ei ehkä vaikuta niin isolta, sillä on iso merkitys sille, kuka meidän yhteiskunnassa julkisia tehtäviä rahoittaa. Meillä on perinteisesti ajateltu, että julkisia tehtäviä ei hoideta yhdistysten jäsenmaksuilla, ei edes uskonnollisten yhdistysten jäsenmaksuilla, vaan verotuloilla. Ja sekä luterilaisen kirkon että ortodoksisen kirkon kirkollisverossa on käytännöllisesti kysymys kuitenkin verotusjärjestelmän kautta kerättävistä yhdistyksen jäsenmaksuista.

Se, kuinka merkittävä vääristymä syntyy siitä, että maksajat ovat kirkon jäseniä mutta haudattavat ovat sitten kaikki ne, jotka seurakunnan alueella hautaamista tarvitsevat, vaihtelee merkittävästi eri puolilla Suomea. Tilanne on ehkä selkein Helsingissä, jossa yli 60-vuotiaista luterilaisen kirkon jäseniä on 62 prosenttia. Eli todennäköisesti niistä henkilöistä, jotka hautauspalveluja tarvitsevat, melkein puolet, yli kolmannes, on kuitenkin muita kuin luterilaisen kirkon jäseniä. Maksajien kohdalla vääristymä on vielä merkittävämpi, sillä Helsingin seurakunnissa alle puolet asukkaista on luterilaisen kirkon jäseniä. Kysymys on periaatteellinen, ja sen takia minäkään vasemmistoliiton edustajana en voi tätä esitystä hyväksyä.

On hyvä, että aiheesta on nyt esityksen saaman vastustuksen johdosta herätty laatimaan selvitystä. Selvityksessä on hyvä katsoa sitä, kuinka hyvin valtion rahoitusosuus riittää näitä julkisia tehtäviä kattamaan, mutta pohtia myös sitä, että jos valtiolla ei ole halukkuutta kompensoida yhdistyksille antamiaan tehtäviä, niin olisiko siinä tilanteessa pohdittava näiden tehtävien siirtämistä osittain tai kokonaan julkisen vallan hoidettavaksi. Joka tapauksessa mahdolliset muutokset rahoituksessa tai julkisten tehtävien hoidon vastuissa tulisi toteuttaa vasta selvityksen valmistuttua — ei niin, että ensin viedään rahat ja sitten mietitään, oliko tämä viisasta vaiko ei.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Peltonen, olkaa hyvä.

17.28 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi valtion rahoituksesta evankelis-luterilaiselle kirkolle eräisiin yhteiskunnallisiin tehtäviin annettua lakia ja ortodoksisesta kirkosta annettua lakia siten, että evankelis-luterilaisen kirkon hoitamiin yhteiskunnallisiin tehtäviin myönnettävän valtionrahoituksen ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 116/2024 vp

ortodoksiselle kirkolle myönnettävän valtionavustuksen määrää vähennetään yhteensä 20 miljoonalla eurolla vuodesta 2025 alkaen. Esityksen taustalla on valtiontalouden edelleen heikentynyt tilanne ja tarve sopeuttaa valtion menoja. Lisäksi esityksen taustalla ovat hallituksen muita sopeutustoimia koskevat päätökset, joiden seurauksena kirkollisveron tuoton arvioidaan kasvavan evankelis-luterilaisen kirkon osalta yhteensä noin 48 miljoonalla eurolla ja ortodoksisen kirkon osalta noin 1,3 miljoonalla eurolla. Tämän esityksen sopeutuksella siis tasataan näiden muutosten vaikutuksia.

Me sosiaalidemokraatit pidämme lähtökohtaisesti perusteltuna, että välttämättömään valtiontalouden tasapainottamiseen osallistuvat myös evankelis-luterilainen kirkko ja ortodoksinen kirkko kohtuullisena pidettävällä tavalla. On myös sinänsä ymmärrettävää, että hallituksen toisaalla tekemistä veromuutoksista aiheutuvaa kirkollisveron tuoton merkittävää kasvua pyritään tasaamaan tällä esityksellä. Me katsomme kuitenkin, että hallituksen esittämä leikkaus evankelis-luterilaisen kirkon valtionrahoitukseen ja ortodoksisen kirkon avustukseen on tasoltaan liian korkea ja sitä on kohtuullistettava. Vastalauseessa olemme tehneet esityksemme sopeutuksen kohtuullistamiseksi molempien kirkkojen osalta.

Hallintovaliokunnan kuulemisissa on tuotu esiin huoli siitä, että esityksellä saattaa olla vaikutuksia evankelis-luterilaisen kirkon jäsenten ja kirkkoon kuulumattomien yhdenvertaisuuteen, jos hautaustoimen kustannusten kattamiseen päädytään käyttämään kirkollisverotuottoja yhä suuremmissa määrin. Tällöin kirkollisveroa maksavat seurakuntalaiset joutuisivat rahoittamaan myös kirkkoon kuulumattomien hautausmaksuja. Kuitenkin valiokunnan kuulemisten mukaan tällaisessa tilanteessa olisi merkitystä sillä, että esimerkiksi vuonna 2023 noin 83 prosenttia evankelis-luterilaisen kirkon ylläpitämille hautausmaille haudatuista oli kirkon jäseniä ja vain noin 17 prosenttia kirkkoon kuulumattomia. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan ehdotettu leikkaus ei muodostuisi niin olennaiseksi, että se vaarantaisi evankelis-luterilaisen kirkon kyvyn huolehtia sille asetetuista yhteiskunnallisista tehtävistä.

Me sosiaalidemokraatit kiirehdimme hallitusta laatimaan viimein nyt lupaamansa selvityksen valtionrahoituksen suhteesta evankelis-luterilaisen kirkon yhteiskunnallisista tehtävistä aiheutuviin kustannuksiin sekä ortodoksiselle kirkolle myönnettävän valtionavustuksen suhteesta ortodoksisen kirkon toiminnasta aiheutuviin kustannuksiin. Tätä selvitystään eduskunnan hallintovaliokunta on edellyttänyt jo kahdella vaalikaudella. Selvitys ja sen johtopäätökset ovat avainasemassa arvioitaessa evankelis-luterilaisen kirkon valtionrahoituksen ja ortodoksisen kirkon avustuksen kehittämistä tulevina vuosina. Tässä yhteydessä yhdenvertaisuuskysymykseen olisi viimeistään löydettävä laajasti tyydyttävä ratkaisu, jotta tästä asiasta ei tarvitsisi valtiopäivistä toiseen aina keskustelua käydä.

Vaadimme myös, että hallituksen tulee selvityksensä yhteydessä arvioida hautaustoimilakia ja mahdollisuutta uudistaa lakia hautaustoimen maksusäädösten osalta rahoituksen muuttuessa. Eduskunnan perustuslakivaliokunta on kyseistä lakia käsitellessään antanut lausunnon, jossa valiokunta on pitänyt hyväksyttävänä, että maksujen perusteena otetaan huomioon jäsenyysaika kirkossa. Kuitenkin tällä hetkellä voimassa olevan hautaustoimilain sanamuodon on tulkittu estävän maksujen alhaisemman tason kirkon jäsenille. Hallituksen tulisikin selvittää ja tarkoin arvioida, tulisiko muutokseen ryhtyä, kun valtionrahoitus ei enää aikaisemmalla tasolla korvaa seurakuntien yhteiskunnallisten tehtävien kuluja. Asiaa selvittäessään hallituksen tulisi kuulla laajasti eri osapuolia ennen johtopäätöksien tekemistä tämän lain avaamisesta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 116/2024 vp

Edellä toteamani perusteella, arvoisa puhemies, esitän, että käsittelyn pohjaksi otetaan vastalauseeseen 1 sisältyvät lakiehdotukset.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Joona Räsänen, olkaa hyvä.

17.34 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Tämä asiakokonaisuus on monella tapaa mielenkiintoinen. Ensinnäkin jos tätä katsotaan käytännön näkökulmasta, mitä tällä esityksellä on tapahtumassa, tosiasia on juuri se, että 20 miljoonaa euroa valtionrahoitus vähenee, mutta toisaalta myös se, että kirkollisveron tuotto kasvaa sen vajaa 50 miljoonaa. Eli näidenkin muutosten jälkeen kirkolle jää 30 miljoonaa euroa enemmän rahaa kuin ennen näitä muutoksia. Siltä osin voisi ajatella, että tämä ei ehkä ihan pahimmasta päästä tämän hallituksen esityksiä ole, ja siltä osin olisin taipuvainen ajattelemaan, että tilanteessa, jossa valtiontaloutta on välttämätöntä tasapainottaa, myös meidän kirkko on näissä talkoissa mukana.

Mutta, arvoisa puhemies, sitten tähän totta kai liittyy myös tämä periaatteellinen tilanne. Kun me tiedämme jo nyt, että valtionrahoitus ei ole riittänyt kattamaan sitä osuutta kirkon menoista, joka aiheutuu juuri näistä julkisen palvelun tehtävistä, niistä tehtävistä, jotka me olemme säättäneet kirkon vastuulle, niin siinä tilanteessa, kun valtionrahoitus edelleen vähenee, totta kai myös sitten tämä epäsuhde niiden velvoitteiden ja resurssien suhteen kasvaa. Tältä osin päädyn kyllä samaan johtopäätökseen kuin edustaja Peltonen tuossa edellä, että tätä leikkausta kirkon valtionrahoitukseen on syytä kohtuullistaa juuri niistä syistä, etteivät ainakaan ne huolet, joita tämän asian käsittelyn yhteydessä asiantuntijat ovat todenneet, realisoituisi niin pahasti.

Sitten kokonaan eri asia on se, mitä jatkossa pitäisi tehdä. Täällä on moni viitannut tähän hallituksen käynnistämään selvitykseen näistä kirkon yhteiskunnallisista tehtävistä ja niiden rahoituksesta. Minusta on hyvä se johtopäätös, joka täällä yhteisesti on todettu, että tätä selvitystä olisi syytä kiirehtiä, jotta myös kirkko tietää pidemmällä aikavälillä, mitä tuleman pitää.

Sitten toinen kysymys liittyy vielä tähän hautaustoimilakiin. Kannattaisin kyllä sen pohdintaa, voitaisiinko todella nyt sitten esimerkiksi hautausmaksuissa ottaa huomioon se, onko haudattava ollut kirkon jäsen kuinka kauan vai onko hän mahdollisesti päättänyt omalta osaltaan toisin. Näin ollen tämä valtionrahoitus ja toisaalta kirkon kirkollisverotuotot paremmin kohdistuisivat sitten myös näiden menojen osalta, joita erilaisista tehtävistä koituu.

Summa summarum: Päädyn siihen johtopäätökseen, että minusta kohtuullisen vakuuttavalla tavalla, kun tässä on tätä asiaa käsitelty eri näkökulmista, parhaimman näkökulman, joka tässä salissa on nyt tähän kokonaisuuteen esitetty, tarjosi kyllä edustaja Peltonen, ja siksiäpä kannatan hänen tekemiään esityksiä. Uskoisin, että tältä pohjalta voisimme yhdessä mennä eteenpäin, toisaalta niin, että myös kirkko osallistuu näihin valtiontalouden tasapainotuksiin — sitä summaa voidaan kuitenkin hieman kohtuullistaa — ja sitten annettaisiin myös pidempi suunta eteenpäin sille, miten tässä jatkossa meneteltäisiin näiden selvitysten ja mahdollisten muiden lakimuutosten johdosta, ja tämän luulisi olevan kohtuullisesti meille ihan yhteinen tavoite.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 116/2024 vp

17.37 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Tätä kysymystä voidaan lähestyä periaatteellisemmin, ehkä jopa historiallisemmin ja sitten hyvin käytännönläheisesti, kuten nämä käytetyt puheenvuorot tässä juuri nyt ovat olleet koskien tätä itse lakiesitystä. Se periaatteellinen, historiallisempi kulma tulisi varmaan Forssan kokouksesta 1903, joka on ollut yksi niitä kantavimpia dokumentteja, joilla tämä suomalainen hyvinvointiyhteiskunta on sittemmin rakennettu, ja yleensä tietysti voi sanoa, kun se on oman puolueeni ohjelma silloin aikoinaan ollut, että se on toteutettu läpeensä kaikilta muilta osin paitsi sen pykälän osalta, sen tavoitteen osalta, että kirkko ja valtio tulisi erottaa toisistaan.

Arvoisa puhemies! En lähde avaamaan tätä kulmaa pidemmälle. Halusin vain esittää tämän lähestymistavan, että me olemme Suomessa kuitenkin päätyneet siihen, että meillä on niin sanottu valtionkirkko edelleen olemassa ja sillä on jopa julkisia palvelutehtäviä, kuten tässä on nyt viitattu, ja tämä lakiesityskin liittyy nimenomaan tähän kulmaan.

Kun meillä on nyt tavallaan kaksi isompaa kirkkoryhmittymää, evankelis-luterilainen kirkko ja sitten ortodoksinen kirkko, jotka molemmat ovat saamassa myöskin vahvasti valtionavustusta, niin kuin tässä on esillä, niin olen taipuvainen yhtymään kyllä pragmaattisesti tähän tilanteeseen, niin että kun arvioidaan, että leikkauksia nyt tehdään tässä valtakunnassa, niin kaikki kantakoot kortensa kekoon. Mieluummin säästäisin tietenkin heikoimpia kansalaisia, heikoimmassa asemassa olevia ihmisiä. Tämä hallitus tuntuu rokoittavan enemmän heitä ja vauraammille antavan elintilaa. Kirkko edustaa kaikkia, laajaa yhteisöä, eli siinä ei tähän jakoon päästä kiinni. Olen samaa mieltä kuin tässä nyt on esitetty kaikissa puheenvuoroissa, lähestymistavoissa ja hallituksen esityksessäkin, että kirkkoväkin ja kirkkokunnat joutuvat osallistumaan näihin talkoisiin.

Mutta kuultuani myöskin näitä puheenvuoroja tässä jollain tavalla olen taipuvainen yhtymään edustaja Räsäsen ja edustaja Peltosen puheenvuoroihin täällä, että kohtuus kaikessa tässäkin kohdassa. Siinä suhteessa olisin valmis myöskin tukemaan tätä Peltosen tekemää esitystä eriävästä mielipiteestä tähän hallituksen esitykseen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

17.39 Juha Hänninen kok: Arvoisa herra puhemies! Seurakuntaelämä on itselleni erityisen tärkeää, myös hautaan siunaaminen ja hautaaminen. Nyt sopeutetaan valtion rahoitusta kirkolta. Huolestuttavaa on se, että seurakunnat joutuvat kattamaan hautauskustannuksia kirkollisverorahoilla eli kirkon jäsenet maksavat kirkkoon kuulumattomien hautauksista. Tämä on kirkon jäseniä kohtaan epätasa-arvoinen asia. Valtio myöntää kirkolle avustusta juuri hautaustoimen hoitamiseen.

Kannatan edustaja Päivi Räsäsen ehdotuksia. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja edustaja Peltonen, olkaa hyvä.

17.40 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunnan mietinnöstähän käy ilmi, että tähän asiaan liittyen tehtiin useampikin vastalause, ja ne vastalauseet hieman eroavat sisällöltään toisistaan. Keskusta ja vasemmistoliitto olivat valiokunnassa esittämässä koko tämän hallituksen esityksen hylkäämistä, kun taas me sosiaalidemokraatit siten valitsimme hieman rakentavamman lähestymistavan tähän asiaan ja olisimme kohtuullistamassa tätä kirkkoille kohdistuvaa sopeutusta, joka on välttämätön osa sitä valtiontalou-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 116/2024 vp

den tasapainottamista, jota kuitenkin tässäkin maassa joudutaan tekemään, ja silloin on vain oikein, että sitä taakkaa tasapuolisesti jaetaan yhteiskunnassa eri toimijoille.

Eräs luovuus tässä keskustan vastalauseessa kuitenkin osui silmääni. Siellä vastalauseessa keskusta aika kovastikin arvostelea eräitä menneitä hallituksia. Mutta yksi hallitus sieltä joukosta puuttuu, nimittäin pääministeri Sipilän hallitus. Se hallitushan, jos ajatellaan kirkon rahoitukseen liittyvän historian valossa, asetti useammalle vuodelle kirkon valtionrahoitukseen indeksijarrun, siis sen saman indeksijarrun, jota nyt pääministeri Orpon hallitus on käyttämässä tällä vaalikaudella kerätäkseen sieltä sen prosentin suuruisen hyödyn valtiontalouteen. Tämä on mielestäni hyvä myös tässä yhteydessä ääneen lausua, ettei synny sellaista väärinkäsitystä myöskään tämän keskustelun pohjalta, etteikö täällä kirkon yhteiskunnallisen rahoituksen kirstulla olisi myöskin keskustapuolue omalla hallitusvastuullaan käynyt. Tämän olin suorastaan velvollinen tuomaan esiin, kun tätä asiaa ei tuossa keskustan sinänsä monipuolisessa vastalauseessa esiin tuoda.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.